

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВІЙСЬКОВО-ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра загальновійськових дисциплін**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри

загальновійськових дисциплін

полковник

Станіслав КОРОЛЬОВ

« _____ » _____ 20____ р.

МЕТОДИЧНА РОЗРОБКА

з початкової дисципліни «ТАКТИКА (у т.ч. тактика дій військ НАТО)»

Модуль №1 «Механізований батальйон (рота) в основних видах воєнних дій тактичного рівня»

Тема 2. «Механізований батальйон (рота) в наступальному бою»

Лекція 2. «Підготовка і ведення наступального бою в особливих умовах»

Лекція 2. «Підготовка і ведення наступального бою в особливих умовах»

Навчальний потік: 1 М курс інституту

Час: 90 хв.

Місце: лекційна аудиторія

Навчальна та виховна мета:

Вивчити:

- дії батальйону роти при веденні наступального бою з положення безпосереднього зіткнення з противником;
- дії батальйону роти при веденні наступального бою на противника, який обороняється, з ходу;

Виховувати:

- високі морально-психологічні якості;
- широкий тактичний світогляд;
- зацікавленість щодо вивчення навчальної дисципліни.

Навчальні питання і розподілення часу:

№ з/п	Зміст занять, навчальні питання	Час, хв.
I	Вступна частина	5
II	Основна частина	80
	1. Ведення наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником.	40
	2. Ведення наступу на противника, який обороняється, з ходу.	40
III	Заклучна частина	5

Навчально-матеріальне забезпечення:

1. Медіапроектор Inphocus;
2. Презентація за темою лекції, підготована за комп'ютерною програмою Microsoft PowerPoint;

Навчальна література:

1. Бойовий статут механізованих і танкових військ Сухопутних військ Збройних Сил України. Ч. II. Батальйон, рота. – К.: Ком. СВ ЗСУ, 2016. – 217 с.
2. Тактика: підручник / В. В. Вішняков, Г. А. Дробаха, А. А. Каленський, Є. Б. Смірнов – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 735 с.
3. Тактика загальновійськових підрозділів: Навч. посібн. – К.: НАОУ, 1998.
4. Тактика (рота, батальйон): Підручник. – Одеса: ОдІСВ, 1997.
5. Рекомендації механізованим підрозділам щодо дій на полі бою в сучасних умовах: Методичний посібник. – К.: ГУБП СВ України, 2002, – 48 с.;
6. Попов О.М., Моргунов О.М., Поляков С.Ю. Тактична підготовка: Навч. посібн. – Харків: НЮАУ, 2004, – 215 с.
7. Альбом схем дій підрозділів (відділення, взвод, рота, батальйон) у відповідності до стандарту № 2 (тактичні знаки НАТО). – Львів: НАСВ, 2017. – 80 с.
8. Порядок оформлення оперативних (бойових) документів. Затверджено Наказом начальника ГШ ЗСУ від 25.04.2018 № 170. – К., 2018. – 230 с.

ЗМІСТ ЛЕКЦІЇ ТА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

Дана лекція є лекцією інформаційного типу. Вона повинна починатися з короткого вступу, у якому до аудиторії доводиться тема лекції, її значення у системі підготовки військового фахівця, цільова настанова і план лекції. Також необхідно дати стисло характеристику навчальної літератури, яка рекомендується.

В основній частині лекції, при розгляданні кожного питання, доцільно формулювати проблему, яка розглядається, встановлювати її зв'язок із майбутньою діяльністю військового фахівця та досвідом ООС (АТО).

Розкриття питань лекції, як і її загального змісту, здійснюється шляхом раціонального поєднання методів індукції і дедукції, прийомів викладання від часткового до загального. Лекція повинна формувати у тих, хто навчається, здатності до абстрактного мислення. Викладення матеріалу повинно супроводжуватися демонстрацією слайдів.

Лекція повинна закінчитися формулюванням стислих висновків з матеріалу, який розглядався, викладенням рекомендацій для самостійної роботи, якщо вони не були дані раніше у ході лекції та відповідями викладача на питання студентів.

ВСТУП

На попередній лекції ми ознайомилися з питаннями основ наступального бою батальйону (роти) та його підготовки. Дана лекція присвячена питанням ведення даного виду бою.

Ви уже знаєте, що *наступальний бій* – основний вид загальновійськового бою, який проводиться з метою розгрому (знищення) противника та оволодіння важливими районами (рубежами, об'єктами) місцевості.

Наступ повинен проводитися з повною напругою сил, у високому темпі, безупинно вдень і вночі, за будь-якої погоди, при тісній взаємодії підрозділів усіх родів військ, спеціальних військ та забезпечення.

Механізований (танковий) батальйон (рота) чи БТГР (РТГР), як правило, застосовуються у наступі для виконання таких завдань:

- прорив оборони противника;
- розгром (знищення) підрозділів, що обороняються;
- захват важливих районів, рубежів і об'єктів;
- форсування водних перешкод;
- переслідування противника, який відходить;
- ведення зустрічних боїв;
- здійснення рейдових дій.

Командир взводу за родом своєї діяльності при виході зі строю командира роти повинен бути готовим виконувати його обов'язки, тому сьогодні ми розглянемо питання ведення батальйоном і ротою наступального бою.

Дані питання принципово не відрізняються від тих, що вирішуються під час організації та ведення оборонного бою командиром взводу, які ми з вами вивчали у 8-му семестрі бакалаврату, а деякі з них практично співпадають з

ними за своїм змістом. Це значно полегшує нашу задачу для тих, хто сумлінно вивчав взводну тематику.

Тому рекомендую для якісного вивчення теми постійно зрівнювати питання, що вивчаються, з аналогічними питаннями, що вивчалися раніше.

На даній лекції ми розглянемо наступні питання:

1. Ведення наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником.
2. Ведення наступу на противника, який обороняється, з ходу.

1. ВЕДЕННЯ НАСТУПУ З ПОЛОЖЕННЯ БЕЗПОСЕРЕДНЬОГО ЗІТКНЕННЯ З ПРОТИВНИКОМ

1.1 Основи переходу в наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником

Сутність переходу в наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником полягає в тому, що, наступ підрозділів здійснюється в заздалегідь створеному бойовому порядку з положення оборони після перегрупування або зміни підрозділів. Робота командирів підрозділів щодо організації наступу здійснюється на місцевості. При такому способі переходу в наступ підрозділи мають можливість вивчити противника і місцевість. Однак вони змушені перебувати відносно тривалий час у зоні впливу вогневих і розвідувальних засобів противника ближньої дії.

З метою забезпечення сприятливих умов для розгортання батальйону (роти) в бойовий порядок при переході в наступ створюється **система районів, рубежів, позицій**.

При переході в наступ із положення безпосереднього зіткнення з противником *батальйону вказується вихідний район*. Він призначений для зайняття підрозділами вихідного положення для наступу і повинен забезпечити їх приховане розміщення, найменшу уразливість від ударів усіх видів зброї противника і стійкість при відбиті атак, а також вигідні умови для переходу у наступ. Вихідний район для батальйону першого ешелону призначається у межах першої позиції, батальйону другого ешелону – у межах другої позиції.

У вихідному районі батальйону першого ешелону створюються *вихідні позиції рот, вихідні позиції танків*, що додаються механізованим ротам, вогневі позиції артилерійських підрозділів, вогневих засобів, виділених для стрільби прямою наводкою, зенітних засобів, райони підрозділів бойового, матеріально-технічного і медичного забезпечення.

У вихідному районі батальйону другого ешелону або ЗВРез підрозділи розташовуються розосереджено, як правило, у ротних колонах.

Вихідні позиції механізованих рот включають траншеї та прилеглі до них ходи сполучення, вогневі позиції БМП (БТР) і позицій вогневих засобів, які додані ротам. Механізовані роти першого ешелону батальйону розташовується в першій траншеї, рота другого ешелону (резерв) батальйону займає вихідну позицію у другій та третій траншеях. БМП (БТР) у разі

неможливості прихованого зайняття вогневих позицій зі своєю ротою можуть розташовуватися разом із танковими підрозділами на вихідній або очікувальній позиції. З початком наступу вони висуваються до своїх рот слідом за танками.

Вихідні позиції танкових підрозділів можуть призначатися на відстані **2-4 км** від переднього краю оборони противника. З положення оборони танкові підрозділи можуть починати наступ безпосередньо з опорних пунктів, які вони займали.

Для танкового батальйону призначається *очікувальна позиція* на відстані **6-8 км** від переднього краю.

Вогневі позиції мінометної батареї розташовуються за ротами першого ешелону на віддаленні від них до **500 м**. Доданий артилерійський дивізіон (батарея) розташовується на віддаленні **2-4 км** від переднього краю оборони противника.

Вогневі позиції гранатометного підрозділу обираються за ротами першого ешелону на віддаленні від них до **300 м**, а протитанкового – до **100 м**. Підрозділи, які додані роті першого ешелону можуть займати вогневі позиції в траншеї на одному з флангів роти.

Підрозділи ППО займають *стартові (вогневі) позиції* в районах розташування підрозділів, які прикриваються.

Автомобілі, що призначені для перевезення особового складу і запасів матеріальних засобів, розташовуються в укритих місцях за вихідними позиціями механізованих (танкових) підрозділів.

Батальйон (рота) займає вихідне положення для наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником після перегрупування або після зміни військ, які обороняються.

Перегрупування батальйону (роти), який займає оборону і знаходиться в безпосередньому зіткненні з противником, проводиться з метою створення бойового порядку для ведення наступального бою і зайняття вихідного району (вихідної позиції). Перегрупування здійснюється в короткі терміни приховано вночі або за інших умов обмеженої видимості з виконанням заходів введення противника в оману під виглядом посилення оборони. *Механізовані підрозділи* виходять на вихідну позицію в ніч перед наступом. У цей же час займає підготовлені вогневі позиції артилерія. *Гармати, танки та інші засоби, що виділені для ведення вогню прямою наводкою*, розташовуються в обладнаних укриттях, а з початком вогневої підготовки атаки займають вогневі позиції і ведуть вогонь по призначених цілях. *Танки і БМП, які розміщені в опорних пунктах* змінюваних рот першого ешелону, залишаються на місці і використовуються для ведення вогню прямою наводкою у період вогневої підготовки атаки. *Підрозділи, які займають оборону в другому ешелоні* на напрямку свого наступу, переходять у наступ з висуванням із зайнятих ними районів.

Зміна підрозділів, які займають оборону, здійснюється протягом однієї-двох ночей перед наступом. Механізовані підрозділи першого ешелону змінюють підрозділи, які вели оборону, а додані їм танки займають вихідні позиції. Артилерійські підрозділи займають райони вогневих позицій з таким

розрахунком по часу, щоб бути готовими до відкриття вогню до початку зміни військ і прикриття зайняття вихідного положення підрозділами першого ешелону. Танкові підрозділи можуть займати очікувальні (вихідні) позиції в ніч перед наступом або під час вогневої підготовки атаки.

КСП батальйону і рот розгортаються у вихідному районі (позиції) завчасно до початку перегрупування (зміни). Командири підрозділів, які змінюють тих, що оборонялися, повинні отримати від них всі необхідні відомості про противника і місцевість.

1.2. Дії механізованого батальйону (роти) при веденні наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником

1.2.1. Початок наступального бою механізованого батальйону (роти)

Наступальний бій починається у встановлений час за сигналом старшого командира проведенням *вогневої підготовки атаки*, мета якої полягає в тому, щоб забезпечити найбільш потужний початковий удар підрозділів, які атакують. За своєю тривалістю і методам побудови вона може бути різною, проте найбільший ефект досягається в тому випадку, коли вогневий вплив на оборону охоплює всю її глибину. В ході вогневої підготовки атаки артилерія, авіація та підрозділи, що перебувають у безпосередньому зіткненні з противником, знищують елементи систем ЗМУ і ВТЗ, артилерію, живу силу і вогневі засоби противника в опорних пунктах і поза ними, а також його пункти управління та інші важливі об'єкти. При цьому основні зусилля зосереджуються на придушення противника на першій оборонній позиції, тобто на глибину батальйонного району оборони (до 3 км).

Вогневі засоби батальйону (роти), які не залучаються до виконання вогневих завдань за планом старшого командира, знищують на передньому краї і в найближчій глибині оборони противника виявлені цілі, перш за все, броньовані і протитанкові.

Пророблення проходів у своїх мінних полях здійснюється до початку наступу. За сприятливих умов обстановки свої мінні поля на напрямку атаки демонтуються повністю. Проходи в мінних полях противника перед його переднім краєм проробляються вибуховим способом і за допомогою мінних тралів у ході вогневої підготовки атаки, а також інженерно-саперними підрозділами в ніч перед наступом.

Танки, призначені для оснащення катковими мінними тралами, виводяться до зазначених місць (районів навішування мінних тралів) у встановленому командиром порядку.

Командир батальйону (роти) спостерігає за результатами вогню, уточнює (ставить) завдання підрозділам і вогневим засобам на знищення вцілілих (знову виявлених) цілей противника, контролює своєчасність пророблення проходів в інженерних загородженнях, висування доданих (взаємодіючих) танків і доповідає старшому командиру про готовність батальйону (роти) до атаки.

1.2.2. Проведення атаки

Під час переходу в наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником *танкові підрозділи*, які призначені для дій у першому ешелоні і

займають очікувальну позицію, а також танки, що додані механізованим підрозділам і займають вихідну позицію, починають висування за встановленою командою (сигналом) з урахуванням їх віддалення від рубежу переходу в атаку. За танками до своїх підрозділів висуваються *БМП (БТР)*, які розташовувались разом з ними. При наближенні до рубежу переходу в атаку танкові підрозділи розгортаються у взводні колони, а потім у бойовий порядок і, продовжуючи рух з максимально припустимою швидкістю, переходять в атаку, ведучи вогонь по противнику з ходу. Танки, які залучалися для стрільби прямою наводкою, займають місця в бойовому порядку своїх підрозділів і атакують разом з ними.

При *атаці механізованих підрозділів у пішому порядку* з підходом танків до вихідних позицій рот першого ешелону особовий склад готується до атаки, а після проходження танками вихідних позицій – залишає траншеї (окопи) і атакує противника вслід за танками. *БМП (БТР)*, маневруючи від рубежу до рубежу (від укриття до укриття), діють за своїми підрозділами на відстані, яка забезпечує надійну підтримку їх вогнем своєї зброї.

У разі *атаки механізованих підрозділів на БМП (БТР)* посадка в них особового складу здійснюється під час вогневої підготовки атаки. При цьому *БМП (БТР)* за командою (сигналом) командира батальйону (роти) приховано підходять до своїх підрозділів і, використовуючи складки місцевості, роблять зупинку для посадки особового складу. Особовий склад швидко здійснює посадку на машини і готується до ведення вогню. *БМП (БТР)* слідом за танками переходять в атаку, ведучи вогонь по противнику з усіх засобів.

Атака – кульмінаційний момент бою. *Вона починається з виходом танкових і механізованих підрозділів на рубіж переходу в атаку.* З цього рубежу танкові і механізовані підрозділи, взаємно підтримуючи один одного вогнем, атакують противника і стрімко просуваються до переднього краю його оборони.

З переходом танкових і механізованих підрозділів в атаку за командою (сигналом) старшого командира починається *вогнева підтримка військ, що наступають*, у ході якої штатна і додана артилерія безперервно уражає і знищує противника, що перешкоджає наступу. *Основні зусилля артилерії і авіації, які підтримують дії механізованих і танкових підрозділів, зосереджуються на знищенні противника в опорних пунктах, особливо на першій лінії його оборони, і відкрито розташованих вогневих засобів.* Бойові вертольоти, діючи із засідок, наносять удари в першу чергу по танках та інших броньованих об'єктах противника. Гармати, що виділені для стрільби прямою наводкою, гранатомети і протитанкові засоби продовжують знищувати вцілілі і знову виявлені цілі противника вогнем у проміжках між атакуючими підрозділами та з-за їх флангів. У ході вогневої підтримки військ, що наступають, команди на виклик, перенесення і припинення вогню подає командир батальйону (роти).

Танки і *БМП долають мінні поля противника*, як правило, самостійно за допомогою мінних тралів, а ті що їх не мають проробленими проходами. Особовий склад механізованих підрозділів під час атаки у пішому порядку долає мінні поля за танками по їх коліях і проробленими проходами. *БМП*

(БТР), які не обладнані мінними тралами, подолавши мінні поля проходами доганяють свої підрозділи і вогнем своєї зброї підтримують їх атаку. Подолання мінних полів перед переднім краєм оборони противника здійснюється під прикриттям вогню артилерії, а також протитанкового і гранатометного підрозділів.

З підходом танкових і механізованих підрозділів до рубежу безпечного віддалення від розривів своїх снарядів і мін артилерія переносить вогонь углиб оборони противника.

Наступ на противника, що обороняється, як правило, розпочинається з *прориву його підготовленої оборони*, який полягає в створенні пролому в обороні ударами всіх видів зброї і рішучою атакою танкових і механізованих підрозділів з наступним розширенням його в глибину і в боки флангів.

Під час наступу з призначенням ділянки прориву танкові і механізовані підрозділи у точно встановлений час “Ч” стрімко вриваються на передній край оборони противника, знищують його живу силу і вогневі засоби, здійснюють прорив оборони, оволодівають опорними пунктами взводів і безупинно просуваються вперед.

Гранатометний підрозділ батальйону діє за бойовими порядками рот першого ешелону на віддаленні до **300 м**, у проміжках між ними або на одному з флангів батальйону. За потреби він може висуватися безпосередньо в бойових порядках механізованих підрозділів, що атакують. Гранатомети, що встановлені на БМП (БТР), діють безпосередньо в бойових порядках механізованих підрозділів.

Протитанковий підрозділ батальйону переміщується за однією з рот першого ешелону в готовності до відбиття контратак танків противника і вирішення інших завдань, які визначені командиром батальйону.

Протитанкові засоби роти наступають у бойових порядках механізованих взводів, у проміжках між ними або на одному з флангів роти і з послідовно зайнятих вогневих позицій знищують танки та інші броньовані машини противника, які перешкоджають наступу роти.

Підрозділ ППО прикриває роти, які діють на напрямку зосередження основних зусиль, переміщаючись позаду їх бойової лінії на віддаленні **200-400 м**.

Група розгородження батальйону (група розмінування роти) висувається за підрозділами першого ешелону в готовності до пророблення проходів у мінних полях противника, загородженнях і перешкодах. Основним її завданням буде пророблення проходів у мінних полях, раптово встановлених противником засобами дистанційного мінування перед наступаючими підрозділами, при неможливості їх обходу.

З початком наступу *командир батальйону (роти)*: спостерігає за результатами ВУП, здійснює оцінку обстановки і прогнозує її розвиток; управляє вогнем і діями підрозділів, забезпечує організований і своєчасний вступ їх в бій і виконання ними бойового завдання; визначає і здійснює заходи щодо нарощування зусиль першого ешелону, при необхідності уточнює завдання підрозділам; підтримує (при порушенні – відновлює) взаємодію, управління і всебічне забезпечення наступального бою.

1.2.3. Дії батальйону (роти) з оволодінням опорними пунктами взводів першого ешелону противника

З оволодінням опорними пунктами взводів першого ешелону противника командир батальйону, з дозволу старшого командира, переміщує на нове місце свій КСП і організовує зміну вогневих позицій артилерії.

Переміщення штатної і доданої артилерії здійснюється за командою (сигналом) командира батальйону. Дивізіон, доданий батальйону, зазвичай починає зміну вогневих позицій після оволодіння підрозділами, що наступають, опорними пунктами взводів на передньому краї оборони противника, а дивізіон, що підтримує батальйон, – після оволодіння опорними пунктами рот першого ешелону противника.

1.2.4. Дії батальйону (роти), який діє поза ділянкою прориву

Батальйон (рота), який діє поза ділянкою прориву, вогнем усіх засобів перешкоджає противнику зняття з позицій і перекидання сил і засобів на ділянку прориву. З досягненням необхідного ступеня вогневого ураження противника, при виявленні зняття ним частини сил або відходу із зайнятих позицій, батальйон (рота) при підтримці вогнем артилерії атакує противника на напрямках, які примикають до ділянки прориву, широко застосовуючи маневр підрозділами і вогнем, знищує його в опорних пунктах і у взаємодії з підрозділами, що діють на ділянці прориву, розвиває наступ углиб.

У разі завзятого утримання противником переднього краю оборони і неможливості виконати завдання підрозділами першого ешелону, другий ешелон (ЗВРез) батальйону здійснює маневр і вводиться в бій на ділянці прориву, атакує у фланг і в тил противника та разом з підрозділами першого ешелону завершує його знищення, розширює ділянку прориву і розвиває наступ углиб.

1.2.5. Дії батальйону (роти) під час наступу у всій смузї оборони противника без призначення ділянки прориву

В умовах коли оборона противника побудова не суцільним фронтом, а має осередкований характер, її прорив у класичному вигляді може не проводитися. В такому випадку доцільно використовувати *маневрені форми наступальних дій*. Тобто подолання оборони противника буде починатися не з утворення "пролому" в обороні, а з використання наявних проміжків і розривів у бойовій побудові противника, здійснення охоплень й обходів його вузлів опору, стрімкого проникнення в глибину розташування противник по землі й повітря, нанесення комбінованих ударів по підрозділах, що обороняються, з різних напрямків (із фронту, флангів і тилу, із землі й повітря).

Під час наступу у всій смузї оборони противника без призначення ділянки прориву батальйон (рота), використовуючи результати ВУП, прикриваючи свої фланги, основними силами з ходу проникає в його оборону, виходить йому в тил і безупинно просувається в глибину. Противник, який чинить опір, блокується і знищується другим ешелonom (резервом) або виділеними підрозділами.

У разі, коли проникнути в глибину оборони противника з ходу не вдалося, батальйон (рота) завдає йому вогневого ураження, виділеними

підрозділами виходить у фланг і в тил противнику через проміжки і розриви в обороні та спільною атакою всіх підрозділів з фронту, флангів і тилу завершує його розгром та розвиває наступ углиб.

1.2.6. Дії батальйону (роти) під час проведення противником контратаки

При спробі противника зупинити наступ і відновити втрачене положення шляхом проведення контратаки, батальйон (рота) знищує його стрімкою атакою з ходу та продовжує наступ у вказаному напрямку. Відбиття контратаки переважаючих сил противника здійснюється підрозділами першого ешелону, протитанковим і гранатометним підрозділом з вигідного рубежу з місця або частиною сил вогнем з місця з одночасним виходом і ударом основних сил у фланг і тил противника, що контратакує.

Танки і БМП (БТР) займають вогневі позиції за найближчими укриттями, особовий склад механізованих підрозділів спішується і займає позиції, які забезпечують вигідні умови для ведення вогню і взаємодії з танками. Протитанковий підрозділ розгортається на вигідному рубежі танконебезпечного напрямку в проміжках або на флангах механізованих рот (взводів). Гранатометний підрозділ займає вогневі позиції, як правило, у бойових порядках механізованих рот на напрямку дій найбільшої кількості піхоти противника.

Мінометна (артилерійська) батарея займає вогневі позиції якнайближче до рот першого ешелону і знищує цілі, вказані командиром батальйону. Частина доданої артилерії може залучатись для знищення танків та інших броньованих машин противника вогнем прямою наводкою.

Батальйон (рота) починає уражати противника зосередженим вогнем підрозділів з усіх вогневих засобів на граничній дальності. З наближенням противника сила та інтенсивність вогню зростають і доводяться до найвищої напруги.

Після відбиття контратаки противника, батальйон (рота) самостійно або у взаємодії із сусідніми підрозділами рішучою атакою завершує його знищення і продовжує виконувати поставлене завдання.

1.2.7. Введення в бій другого ешелону (загальновійськового резерву)

Важливу роль у розвитку досягнутого успіху відіграє своєчасне введення в бій другого ешелону (загальновійськового резерву).

Командир батальйону вводить у бій другий ешелон (ЗВРез) для нарощування зусиль або заміни підрозділів, що втратили боєздатність. Про прийняття рішення на введення в бій другого ешелону (резерву) командир батальйону доповідає старшому командиру, інформує сусідів та уточнює з ними порядок взаємодії.

Другий ешелон (ЗВРез) батальйону переміщується приховано на відстані **1,5-2 км** від підрозділів першого ешелону в готовності до дій.

Велике значення має правильний вибір часу введення в бій другого ешелону (загальновійськового резерву). Нарощування зусиль має відбутися в той момент, коли просування підрозділів першого ешелону ще не зупинено, але в наявності реальна небезпека зниження темпу наступу. Залежно від обстановки

він вводиться в бій після виконання батальйоном найближчого завдання або в ході завершення його виконання у проміжках між ротами або на одному з флангів батальйону, а іноді й через бойові порядки підрозділів першого ешелону. Це забезпечує стрімке просування підрозділів в глибину оборони, нанесення раптових ударів по противнику, швидке знищення його вогневих засобів і подолання вузлів опору.

Якщо другий ешелон (ЗВРез) вводиться в бій для розвитку успіху підрозділів першого ешелону, то він на максимальній швидкості висувається на рубіж вводу, розгортається і з ходу переходить у наступ, знищуючи дрібні групи противника, що відходить, і спільно з сусідніми підрозділами виконує подальше завдання батальйону та стрімко просувається в глибину.

Введення у бій другого ешелону (ЗВРез) підтримується вогнем артилерії і прикривається засобами ППО. Крім того, він забезпечується діями протитанкового і гранатометного підрозділів, підрозділів інженерних військ і може прикриватися аерозолями (димами).

Підрозділи першого ешелону, з введенням у бій другого ешелону (ЗВРез), продовжують спільно з ним наступати у вказаних їм напрямках і виконувати поставлені їм завдання, завершують розгром противника, який відходить, та оволодівають рубежем, який забезпечує виконання подальшого завдання батальйону.

З введенням у бій другого ешелону (ЗВРез) *командир батальйону створює (відновлює) резерв* за рахунок частини сил і засобів, які діяли в першому ешелоні. При виведенні підрозділів у резерв командир вказує їм порядок виходу з бою, район збору і порядок подальших дій. При необхідності частина їх сил і засобів може застосовуватись для підтримки вогнем з місця підрозділів, що продовжують наступ.

1.2.9. Ведення наступального бою у глибині оборони противника

Складністю обстановки, швидкістю і різкістю її зміни характеризується бій у глибині оборони противника. У цей період наступаючі підрозділи можуть виконувати різні за змістом завдання – здійснювати розгром резервів, які висуваються, відбивати контратаки противника, знищувати його системи ВТЗ, долати зони загороджень, руйнувань і затоплень, вести боротьбу з повітряними десантами, переслідувати противника, вести зустрічний бій, форсувати водні перешкоди, блокувати і оточувати противника і т. п. Для успішного вирішення завдань в ході наступу підрозділи повинні здійснювати гнучкий і сміливий маневр вогнем, силами і засобами. Кожну щілину, кожному вразливе місце в бойовому порядку противника потрібно використовувати для виходу у фланг і в тил його опорних пунктів, стрімкого просування у глибину та нанесення раптового удару.

У ході ведення наступального бою у глибині оборони противника продовжується його безперервне вогневе ураження, при цьому основні зусилля зосереджуються на визначеному напрямку. Наступ розвивається в складній обстановці, яка швидко змінюється, і характеризується нерівномірністю просування підрозділів. Командир батальйону (роти) повинен уважно спостерігати за ходом бою, управляти підрозділами і вогнем усіх засобів, вміло використовувати дії підрозділів, які досягли найбільшого успіху, для маневру і

удару у фланг і тил противника іншими підрозділами.

На напрямку, де противник надійно подавлений і не чинить організованого опору, батальйон (рота) може наступати в передбойовому порядку. При необхідності, для знищення противника, який намагається перейти до оборони, визначені підрозділи можуть розгортатись у бойовий порядок і атакувати його. На важкодоступних для танків ділянках місцевості механізовані підрозділи можуть спішуватись, обганяти танки і наступати під прикриттям їх вогню.

У ході виконанням бойового завдання підрозділи, що наступають, не затримуючись, послідовно знищують противника в опорних пунктах, захоплюють важливі рубежі і об'єкти в глибині його оборони. Механізовані підрозділи, що атакують у пішому порядку, після знищення противника в районах оборони батальйонів першого ешелону здійснюють посадку в БМП (БТР), десантом на танки і стрімко продовжують наступ. Вперед для ведення розвідки на своєму напрямку висилаються розвідувальні (бойові розвідувальні) дозори батальйону, а іноді і бойові розвідувальні дозори рот.

При захопленні вигідного (досягнутого) рубежу або окремого об'єкта в глибині оборони противника батальйон (рота) або призначені для цього підрозділи закріплюються на ньому, переходять до оборони і негайно обладнують в інженерному відношенні позиції та готують вогонь для відбиття можливих атак противника. Стики і відкриті фланги забезпечуються вогнем артилерії, маневром резерву. За потреби на загрозовому напрямку виставляється бойова охорона.

Підрозділ, виділений у бойову охорону, з отриманням завдання висувається на визначений рубіж, переходить до оборони, готує вогонь для відбиття можливих атак противника і недопущення дій його груп, які залишилися. Дії бойової охорони підтримуються вогнем артилерії, її фланги прикриваються загородженнями.

1.2.10. Розгортання і переміщення командно-спостережного пункту батальйону (роти)

КСП батальйону (роти) під час наступу розгортається використовуючи природні укриття, як правило, на напрямку зосередження основних зусиль за підрозділами першого ешелону. Переміщення здійснюється з дозволу старшого командира, швидко, приховано, з використанням захисних властивостей місцевості. Напрямок переміщення визначає старший командир, а місце розгортання – командир батальйону (роти). Про місце розгортання КСП командир батальйону (роти) доповідає старшому командиру та інформує командирів взаємодіючих підрозділів і сусідів.

1.2.11. Переміщення підрозділів матеріально-технічного забезпечення

Підрозділи МТЗ батальйону в ході наступального бою переміщується з таким розрахунком, щоб безперервно виконувати визначені для них завдання і мати надійний зв'язок з КСП. ПТС, ремонтно-евакуаційна (ремонтна) група, МПБ і ПТС рот переміщуються за бойовими порядками рот першого ешелону, а пункт бойового постачання батальйону, заправний і продовольчий пункти – за другим ешелonom (ЗВРез) батальйону.

В якості висновку по першому питанню хотілося б зазначити, що зрслі ударні, вогневі, маневрені і захисні якості сучасних загальновійськових підрозділів при переході їх у наступ з положення безпосереднього зіткнення з противником дозволяють їм застосовувати більш ефективно досягати раптовості. Але при цьому треба враховувати і зростаючі заходи протидії оборони противника, її можливості щодо розкриття об'єктів, особливо в тих випадках, коли наступ готується в безпосередній близькості від переднього краю. Враховуючи це, наступаючий повинен знайти дієві способи боротьби з розвідкою, диверсійно-розвідувальними групами противника, підвищити заходи захисту підрозділів при перегрупованні, їх розташуванні у вихідних районах (вихідних позиціях) та переході в наступ.

2. Ведення наступу на противника, який обороняється, з ходу

2.1. Основи переходу батальйону (роті) в наступ з ходу з висуванням із глибини

2.1.1. Райони, рубежі, позиції які призначаються мб під час ведення наступального бою з ходу з висуванням із глибини

Перехід у наступ на противника з ходу здійснюється з висуванням із глибини з *вихідного району*, який призначається на відстані **20-40 км** від переднього краю оборони противника. Таке віддалення забезпечує недосяжність підрозділів від основної маси тактичних засобів ураження противника, а також знижує ефективність застосування ним наземних засобів розвідки. При цьому для висування до переднього краю оборони противника повинно витратитися мінімальний час.

Сутність даного способу переходу в наступ полягає в тому, що розгортання підрозділів в передбойовий і бойовий порядки здійснюється в ході їх висування до переднього краю оборони противника.

Для організованого висування, розгортання у бойовий порядок і переходу в атаку батальйону (роті) призначаються:

- маршрут висування;
- вихідний рубіж (пункт);
- рубіж (пункт) розгортання в ротні (взводні) колони;
- рубіж переходу в атаку.

Для механізованих підрозділів *під час атаки в пішому порядку*, крім того, і рубіж спішування.

Рубежі розгортання підрозділів визначаються з таким розрахунком, щоб забезпечити високий темп їх висування і зменшити ймовірність ураження вогневими ударами противника.

Рубіж розгортання у ротні колони призначається поза межами досяжності вогню прямою наводкою гармат, танків і протитанкових керованих ракет (ПТКР) противника на відстані **4-6 км** від переднього краю його оборони. До вступу в зону вогневого впливу цих засобів підрозділи повинні розгорнутися в передбойовий порядок.

Рубіж розгортання у взводні колони призначається, по можливості, за складками місцевості або в місцях, укритих від вогню противника, особливо від його ПТКР ближньої дії, за **2-3 км** від переднього краю оборони

противника.

Рубіж переходу в атаку вибирається так, щоб його віддалення забезпечувало механізованим і танковим підрозділам ведення дійсного вогню з основних видів зброї та безупинне досягнення переднього краю оборони противника на максимальній швидкості у встановлений час “Ч”. Він може призначатися на віддаленні до **600 м** від переднього краю оборони противника, а іноді й більше.

При виборі рубежу переходу в атаку враховується також характер оборони противника, ступінь її вогневого ураження, умови місцевості, а також спосіб атаки – здійснюється вона на бойових машинах піхоти або в пішому порядку. Якщо атака ведеться в пішому порядку, то рубіж переходу в атаку призначається як можна ближче до переднього краю оборони, щоб скоротити до мінімуму розрив у часі між моментом нанесення по противнику вогневого удару і початком атаки. При діях на бойових машинах піхоти (БТР) рубіж переходу в атаку вибирається з таким розрахунком, щоб висування до нього підрозділів відбувалося приховано, а віддалення його забезпечувало ведення дійсного вогню з основних видів зброї ближнього бою і дозволяло підрозділам безупинно, з високою швидкістю атакувати противника у встановлений час “Ч”.

Рубіж спішування призначається якнайближче до переднього краю оборони противника в місцях, укритих від вогню його кулеметів і протитанкових засобів ближнього бою. Іноді він може співпадати з рубежем переходу в атаку.

Для забезпечення безпеки механізованих і танкових підрозділів їх дії узгоджуються з артилерійськими підрозділами, які ведуть вогонь із закритих вогневих позицій, для чого призначається *рубіж безпечної віддалення від розривів своїх снарядів і мін*. Безпечне віддалення для механізованих підрозділів, які атакують у пішому порядку, рахується **400 м**; які атакують на БМП (БТР) – **300 м**; для танкових підрозділів – **200 м**.

Для механізованих підрозділів (слайд 36), які діють в пішому порядку, на відстані **2-4 км** від переднього краю оборони противника в місцях, що забезпечують приховану і швидку посадку, може призначатися *рубіж посадки десантом на танки*.

Для оснащення танків мінними тралами, як правило, перед рубежем розгортання в ротні колони призначається *район навішування мінних тралів на танки*.

При сприятливих умовах обстановки, особливо в ході розвитку наступу, підрозділу можуть атакувати противника, *розгортаючись в бойовий порядок з похідних колон, тобто безпосередньо з маршу*. Це значною мірою ускладнює противнику провести маневр і в той же час сприяє досягненню раптовості. Організація бою у цьому випадку здійснюється зазвичай в русі або під час коротких зупинок. Підрозділи переходять в атаку по мірі підходу їх до переднього краю оборони.

2.1.2. Розгортання та пересування КСП батальйону (роти)

Під час переходу в наступ з ходу управління підрозділами в ході їх висування, розгортання і переходу в атаку командир батальйону (роти) здійснює з КСП, який розгортається завчасно до початку вогневої підготовки атаки в

опорному пункті підрозділу, який обороняється попереду. За відсутності умов КСП висувається у голові колони основних сил батальйону (роти).

У ході бою КСП батальйону (роти) пересувається за ротами (взводами) першого ешелону на відстані, яка забезпечує найкраще спостереження за противником і управління діями підрозділів.

2.2. Дії батальйону (роти) при веденні наступу з ходу з висуванням із глибини

2.2.1. Висування до рубежу переходу в атаку

Під час переходу *в наступ з ходу з висуванням з глибини* батальйон (рота) у встановлений час або за командою (сигналом) старшого командира починає *висування до рубежу переходу в атаку* і здійснює його згідно з проведеними розрахунками). З метою швидкого розгортання в передбойовий і бойовий порядки підрозділи висуваються разом із засобами посилення. Із зазначених рубежів (пунктів) вони розгортаються в ротні (взводні) колони, а з виходом до рубежу переходу в атаку – у бойовий порядок.

Вогневі засоби, що виділені для стрільби прямою наводкою, висуваються і займають підготовлені вогневі позиції в ніч перед наступом, а якщо це неможливо – з початком вогневої підготовки.

Гранатометний і протитанковий підрозділи, якщо вони не залучалися до участі у вогневій підготовці атаки, а також другий ешелон (резерв) батальйону висуваються за ротами першого ешелону.

Підрозділ ППО, який здійснює прикриття батальйону (роти), висувається розосереджено по колоні і вогнем з ходу або з коротких зупинок відбиває удари засобів повітряного нападу противника.

Розвідувальні органи, якщо вони не були висунуті для розвідки противника задалегідь, висуваються попереду колони батальйону (роти). З виходом на передній край своїх підрозділів вони здійснюють розвідку противника на передньому краї в готовності до ведення розвідки в ході наступального бою.

Під час висування до рубежу переходу в атаку всі підрозділи повинні суворо дотримуватися встановлених командиром заходів маскуванню і захисту від високоточної зброї.

У разі завдання противником масованих вогневих ударів під час висування до рубежу переходу в атаку підрозділи, які зберегли боєздатність, швидко виходять з району ураження і продовжують виконувати поставлені завдання. Для заміни підрозділів, які втратили боєздатність, командир батальйону використовує другий ешелон (резерв).

Мінні поля, встановлені засобами дистанційного мінування противника, у період висування долаються проходами, проробленими загонами забезпечення руху старшого командира або групою розгородження (розмінування) батальйону (роти).

У разі застосування противником запалювальної зброї підрозділи швидко виходять з району пожежі, гасять осередки вогню на техніці та озброєнні і продовжують виконувати поставлені завдання.

2.2.2. Атака переднього краю оборони противника і ведення наступального бою в глибині його оборони

Атака переднього краю оборони противника і ведення наступального бою в глибині його оборони при наступі з ходу з висуванням із глибини здійснюється за тими ж правилами, що і при веденні наступу з положення безпосереднього зіткнення з противником (див. п. 1.2.2 – 1.2.9).

2.2.3. Вогневе прикриття підрозділів, які наступають з ходу з висуванням із глибини

При переході підрозділів у наступ з ходу з висуванням із глибини здійснюється їх *вогневе прикриття*. Воно складає, по суті, самостійний період вогневого ураження. В першу чергу з початком висування підрозділів уражаються ті засоби боротьби противника, які можуть здійснювати вогневу протидія, тим хто наступає, ще на дальніх підступах до оборони. Одночасно артилерія і авіація подавляють пункти управління, радіолокаційні системи і засоби розвідки. Це дає можливість порушити систему управління та бойового забезпечення противника, який обороняється. З наближенням підрозділів до лінії бойового зіткнення вогневі удари, що наносяться по глибоким об'єктам оборони, послідовно зміщуються до лінії фронту, забезпечуючи атаку підрозділів.

Отже, перехід в наступ з ходу з висуванням із глибини здійснюється поза безпосереднім вогневим впливом основної маси тактичних засобів ураження противника, надає командирі більше часу для підготовки наступу. Але, не зважаючи на це, командири мають проявляти мистецтво організації чіткого і своєчасного висування, розгортання у бойовий порядок і переходу в атаку своїх підрозділів.

ЗАКЛЮЧЕННЯ

Ведення наступу в сучасних умовах відрізняється високою динамічністю, відсутністю на ряді напрямків чітко вираженої лінії зіткнення сторін, які протидіють, їх загальним прагненням до ураження підрозділів на всю глибину бойових порядків. Бойові дії набудуть повітряно-наземний характер, їх основу складатимуть дії наземних військ, армійської авіації. Широке поширення отримає використання повітряних десантів та підрозділів Десантно-штурмових військ..

Головне в досягненні мети наступу сьогодні – це прояв творчості в пошуках оригінальних рішень, застосування несподіваних для противника способів і форм маневру, вмілий вибір напрямку зосередження зусиль (головного удару), побудови бойового порядку, методів вогневого ураження противника, здійснення атаки, що забезпечують високі темпи розвитку наступу, рішуче безупинне переслідування противника вдень і вночі, форсування з ходу водних перешкод.

На цьому лекцію закінчено. Слід сказати, що часу лекції недостатньо для всебічного розглядання її теми. З більшою частиною навчального матеріалу вам належить ознайомитися самостійно.

За темою лекції передбачено проведення семінару і 4-годинної групової вправи. Матеріал лекції потребується вам і під час заключного тактичного навчання, що очікує вас попереду.

Лекцію розробив:
професор кафедри
загальновійськових дисциплін

Анатолій ШЕВЦОВ

Лекція обговорена і схвалена
на засіданні кафедри,
протокол № _____
від « ____ » _____ 20__ р.